

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וישלה

(חלק טו — שיחה ה')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישלח ה

294

האחרון מאריך הכתוב? ומוסיף (לא רק „ושם עירו פעור“ אלא) גם „ושם אשתו מהיטבאל“, ועוד פרטים נוספים – „בת מטרד בת מי זהב“, ואין רש"י מבאר לשם מה נדרש ריבוי סימנים על מלך אחד* [ומפרש רק מהו „מי זהב“⁹];

ומזה מובן, שע"ד הפשט לכתחילה אין בזה כל קושיא (שכן דרך הכתוב להוסיף פרטים וסימנים¹⁰) – וא"כ מדוע הוסיף רש"י פירוש וביאור דוקא על „מבצרה“?

ב. ויובן בהקדים הביאור בפסוק שבו נאמרה הבשורה אודות גדלות (מלכות) אדום וישראל¹¹ „שני גויים בבטנך ושני לאומים ממעיך יפרדו ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר“ –

ושם, על „(ולאום) מלאום יאמץ“, פירש רש"י „לא ישוו בגדולה כשזה קם זה נופל וכו“, אבל על סיומ הפסוק „ורב יעבוד צעיר“ לא פירש מאומה. ואינו מובן: כיון ש„כשזה קם זה נופל“

א. א' המלכים „אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל“¹ הי' „יובב בן זרח מבצרה“². ועל דברי הכתוב הללו פירש רש"י: בצרה מערי מואב היא שנאמר³ ועל קריות ועל בצרה וגו'. ולפי שהעמידה מלך לאדום עתידה ללקות עמהם שנאמר⁴ כי זבח לה' בבצרה.

וצריך להבין: במה נוגעת היותה של בצרה „מערי מואב“ לפשט הפסוק? יש מפרשים⁵, שבזה תירץ רש"י מדוע הוצרך הכתוב מעיקרא להודיענו מאין בא „מבצרה“ – שזהו כדי להודיע ש„עתידה (בצרה) ללקות עמהם“ מפני ש„העמידה מלך לאדום“. אבל ביאור זה, לכאורה⁶, אינו מובן ואינו מספיק, כי עפ"ז:

א) הא גופא קשיא – במה נוגעת לכאן ידיעת דבר זה ש„עתידה ללקות עמהם“? ובפרט שאין מדובר כאן כלל אודות הזמן שאדום תלקה (לעתיד לבוא).

ב) וניקר: בכל אחד ממלכי אדום המנויים (לבד מאחד) מציין הכתוב את מקום מוצאו, ועל אף אחד מהם לא פירש רש"י מאומה. יתירה מזו: במלך

295

(7) פסוק לט.

(8) אף שבב"ר עה"פ דריש כולם – ומזה מוכח שלא נחית רש"י לפרש טעם התוארים כו', ודלא כמ"ש בדברי דוד שם ד"כל היכא דנוכל לפרש מפרשינן".

(9) והטעם י"ל שהוא רק כדי להסביר מה שאיש אחד נקרא בב' שמות. ואכ"מ.

(10) שע"י סימנים אלה ברור יותר ע"ד מי המדובר. ועל איש שאינו מפורסם כ"כ או שיש עוד אחד בשם וסימן אחד זה – מוסיף הכתוב עוד סימן כו'. או כדי להרבות בשבח וכו"ב. ראה בראשית ב, יא"ב. ובכ"מ.

(11) תולדות כה, כג.

(1) פרשתנו לו, לא.

(2) שם, לג.

(3) ירמ' מח, כד.

(4) ישע' לד, ו.

(5) דברי דוד (להט"ז). וראה גם שפ"ח.

(6) י"ל כן אף אם קאי הכי במסקנא (שד"ח

ח"ט ע' 3670. וט"ו).

גו"ל¹⁴ ולא הזכיר בזה שום תנאי והגבלה¹⁵ (כגון שהדבר יחול רק בזמנים מסויימים וכיו"ב),

עד שמטעם זה אמר יצחק לעשו "מה תועלת לך בברכה אם תקנה נכסים שלו הם . . ומה שקנה עבד קנה רבו"¹⁶ – ואין זאת אלא אשר "והי' כאשר תריד" (כשיעברו ישראל על התורה) אזי "ופרקת עולו מעל צוארך"¹⁷; והיינו, שגם בזמן ד"אשר תריד" לא לו יהיו הברכות, מאחר שגם אז עבד הוא ליעקב, אלא שאז יוכל לפרוק מעליו בפועל את עול עבודתו¹⁸.

ג. אבל עפ"י קשה האמור בכתובי "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל" – אשר בזה מלמדנו הכתוב כיצד נתקיים ענין "ולאום מלאום יאמץ . . כשזה קם זה נופל וכו'", שמלכי אדום "מלכו גו' לפני מלך מלך לבני ישראל", ולאחר מכן כאשר "מלך מלך לבני ישראל" אזי – "ביטל מלכות עשו בימיהם"¹⁹;

296

מאחר ש"ורב יעבוד צעיר" ו"הוה גביר לאחיק" הוא ענין תמידי בנוגע לאישים פרטיים, אפילו בזמן ד"תריד . . ופרקת וגו'" (וכנ"ל) – כיצד יתכן

– כיצד עולה הדבר בקנה אחד עם סיום הפסוק באופן סתמי "ורב יעבוד צעיר", דמשמע שזהו ענין תמידי בכל הזמנים, ולא דבר התלוי בתנאי?

[ואמנם במדרש¹² איתא על ענין זה: זכה יעבוד ואם לאו ייעבד – אבל רש"י לא הביא מדרש זה¹³].

והביאור בזה: על "שני גוים בבטנך" פירש רש"י "גיים כתיב . . אלו אנטונינוס ורבי וכו'", ועל "ושני לאומים" כתב "אין לאום אלא מלכות". והיינו, שדברי הכתוב "שני גוים גו' ושני לאומים גו'" אינם כפל לשון (ליופי המליצה וכיו"ב), אלא הכוונה היא לב' סוגים נפרדים: ב"שני גוים בבטנך" המדובר הוא אודות יעקב ועשו ויוצאי חלציהם בתור אישים פרטיים; ואילו "ושני לאומים גו'" מדבר אודות יעקב ועשו כממלכות – "מלכות".

ולפי זה מובן, שב' הפרטים הבאים המוזכרים בפסוק – "ולאום מלאום יאמץ ורב יעבוד צעיר" – באים בהמשך לב' הסוגים הנזכרים לפנייהם: "ולאום מלאום יאמץ" קאי על מלכות ישראל (יעקב) ומלכות אדום (עשו) – ובזה הסדר הוא שלפעמים "זה קם וזה נופל" ולפעמים להפך; משא"כ "ורב יעבוד צעיר" מדבר אודות יעקב ועשו (וצאצאיהם) בתור אישים פרטיים, ובזה הנה "ורב יעבוד צעיר" – תמיד,

וכן מצינו גם לאחר מכן בברכות יצחק ליעקב, שברכו "הוה גביר לאחיק

(12) בר"ע פ"ה תיב"ע עה"פ. ועוד.

(13) וראה גם ריב"א ופענח רזא שם (ושל"ה קנו, א), דורב יעבוד צעיר הו"ע תמידי, ברכה הקיימת לעולם. וראה גם חת"ס עה"ת שם.

(14) שם כו, כט.

(15) וי"ל שגם לה"רש"י ישן" עה"פ (שם, כח) מטל השמים – "אם ראוי כו'" – ה"ז רק טעם שלא יתן לך (ליעקב), אבל אין זה טעם לעשות עשו "גביר" כו'. ולהעיר מכלי יקר ואוה"ח תולדות שם, מ.

(16) פרש"י שם, לו.

(17) שם, מ וברש"י.

(18) ומתורץ עפ"י מה שהקשה השפ"ח שם "שלא נמצא שנתן יצחק ליעקב הברכות על תנאי".

(19) רש"י עה"פ שם. וראה מפרשי רש"י.

בשייכות לארץ אדום, ומזה משמע, ש"בצרה" היא עיר בארץ אדום²⁴?

ולכן הוכרח רש"י ליישב זאת ולהודיענו, "בצרה מערי מואב היא"

[והביא על זה ראי' מוכחת – שנאמר ועל קריות ועל בצרה וגו', וכל הערים הנזכרות שם הן מארץ מואב²⁵, וכסיום הכתוב שם, ועל כל ערי ארץ מואב גו']

וזוהי גם הוכחה (שיובב בן) זרח אינו מבני עשו (כי בא מארץ וממילא מבני מואב).

ומה שמצינו בכמה מקומות שבצרה נזכרת בשייכות לאדום – מבאר רש"י בהמשך פירושו, ולפי שהעמידה מלך לאדום עתידה ללקות עמהם וכו'; ולכן, במקומות שבהם מדובר אודות הפורעניות שעתיד הקב"ה להביא על אדום, נזכרת גם, "בצרה", מפני ש"עתידה ללקות עמהם".

ה. ע"פ הנ"ל, שכוונת רש"י בדבריו, ולפי שהעמידה .. עתידה ללקות עמהם" היא [לא להראות שייכות בעלמא בין בצרה לאדום, אלא] ליישב זה שבכמה מקומות נזכרה יחד עם אדום (אף שהיא מארץ מואב), לפי ש"עתידה ללקות עמהם" – יש לתרץ עוד דיוק בפירוש רש"י זה:

בראי' ש"בצרה מערי מואב היא" הביא רש"י את לשון הכתוב, ועל

א. יב. – וראה רש"י (ברוב) הנ"ל שהוא שם עיר (ולא מלשון מבצר).

24) כמ"ש הרמב"ן ובחיי עה"פ ואלה המלכים. במדב"ר שם. וראה מפרשי בר"כ כאן.

25) שכל הקאפיטל (ירמי' מח) מדבר ע"ד מואב, עיי"ש.

שלבני עשו היו מלכים בזמנם כשם שהיו לבני ישראל בזמנם, באותו אופן, ללא כל חילוק שיבטא את ענין, "היה גביר לאחיר" בכל הזמנים [וכנ"ל אשר, והי' כאשר תריד" גורם רק, ופרקת עולו", דהיינו רק העדר השעבוד בפועל, אבל לא שיהי' עשו "גביר" ומלך]?

והביאור בזה: הפרשה עצמה מיישבת את הדבר עיי' שמוסיפה בכל אחד ממלכי אדום את שם המקום או העיר שמהם בא – וכל מקומות אלו אינם מארץ אדום²⁰; וכזה מדגיש הכתוב, ש"מלכי אדום לא יצאו מבני עשו, אלא משאר (מדינות וממילא משאר) אומות.

ד. אבל על ביאור זה עולה סתירה מיובב בן זרח מבצרה – כיון שמשמע שיובב המלך הי' מבני עשו דוקא – שכן (א) "זרח"²¹ הי' מ"אלופי (ראשי משפחות) בני עשו"²²; (ב) בכמה מקומות בבניאים²³ נזכרת, "בצרה"

20) ראה בר, רד"ק וספורנו* עה"פ ואלה המלכים. שמו"ר פל"ז, א. מ"נ ח"ג פ"נ. ודלא כרמב"ן, בחיי ועוד שם. ובבמדב"ר (פ"ד, י. וראה אברבנאל פרשתנו שם) מחלק דג' מהם היו מבני אדום והשאר – "משאר מקומות היו ומשאר אומות".

21) ע"פ המבואר בפנים מתורץ זה שהעתיק רש"י בהדבור המתחיל גם התיבות, "יובב בן זרח" – אף שמפרש רק תיבת, "מבצרה" – כי הקושיא בהכתוב היא גם מ"יובב בן זרח", כפנים. וגם "יובב" (ל' עושה יבבה) מרמז לעשו שהי' אדמוני – שופך דמים (פרש"י תולדות כה, כה).

22) פרשתנו שם – יג. טו (וברש"י). יז.

23) ישעי' סג, א. ירמי' מט, יג. שם, כב. עמוס

(* בכמה דפוסי הספורנו – ליתא.

מהמשך הפסוק „זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום” עולה לכאורה ראי' לסתור לפירוש רש"י (ש„בצרה” היא „מערי מואב” ונזכרה כאן רק מפני ש„עתידה ללקות” יחד עם אדום) – שהרי אין מקום להקדים את העונש הטפל והמסובב – „זבח לה' בבצרה”, ולאחר מכן (להוסיף) את העיקר והסיבה – „וטבח גדול בארץ אדום”.

אמנם על זה יש לתרץ (בדוחק עכ"פ) – ועל כרחך יש לפרש כן אליבא דרש"י – שה„ו” ד„וטבח גדול גו” אינו „ו” המוסיף (שעפ"ז יוקשה כנ"ל), אלא „ו” המפסיק³¹; אבל כיון שבפשטות קשה על פירוש רש"י מהמשך הפסוק, על כן לא הביא זאת רש"י אפילו בדרך רמז ע"י „וגו”.

ו. על הענין הנ"ל – שלפי רש"י „ורב יעבוד צעיר” נאמר על כל הזמנים – אפשר להקשות מהאמור בתחילת הפרשה:

298 מסופר שם בכתוב שיעקב שלח מלאכים לעשו וצוה אותם „כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב גו' להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך”³²; ועוד זאת מסופר להלן בפרשה, שיעקב שלח „דורון” לעשו, והשתחוה לו „שבע פעמים”³³ וקרא לו „אדוני”³⁴ כמה פעמים (ולעצמו – „עבדך”³⁵) –

31) אלא שמ"מ יש ראי' ש„עתידה ללקות עמהם” מזה שנכתבו יחד. ולהעיר מב"ר שם: אין לי עסק כו' א"ר ברכי' אעפ"כ כו'.

32) לב, ה. ו.

33) לג, ג.

34) שם, ת. יג. יד. טו.

35) שם, ה. יד.

קריות ועל בצרה (והוסיף) וגו', ואילו בראי' הב' (ש„עתידה ללקות עמהם”) העתיק רק „כי זבח לה' בבצרה” (ללא „וגו'”) – ולכאורה איפכא מסתברא:

לצורך הראי' ש„בצרה מערי מואב היא” די בתיבות „ועל קריות ועל בצרה” לבדן²⁶ – דכשם ש„קריות” היא מערי מואב²⁷, כך גם²⁸ „ו(על) בצרה” מערי מואב היא [והמשך הפסוק – „ועל כל ערי ארץ מואב” (שרמז רש"י בהוספת „וגו'”) הוא רק הוספה בראי']].

משא"כ הראי' שבצרה „עתידה ללקות עמהם” (יחד עם אדום) היא [לא מהתיבות „כי זבח לה' בבצרה” לבדן, שבהן לא נזכרה אדום, אלא] מהמשך (וה„גומר” ד) הפסוק „וטבח גדול בארץ אדום”²⁹ – ואילו בראי' זו לא הוסיף רש"י תיבת „וגו'”³⁰!

ויש לומר הביאור בזה:

26) ובדפוס א' וב' רוב כתי"י רש"י ליתא „וגו'”. וכ"ה בפרש"י ישע"י שם.

27) כמפורש בירמי' מח, מא (לרש"י שם. פי' הב' ברד"ק). עמוס ב, ב.

28) ומתורץ מה שהעתיק רש"י גם התיבות „ועל קריות”.

אבל אין להקשות דעדיפא הו"ל לרש"י להעתיק התיבות שלאח"ז „ועל בצרה) ועל כל ערי ארץ מואב” שבהן מפורש דאירי ע"ד „ערי ארץ מואב” (ולא רק לרמזן ב„וגו'”) – כי אז הי' מקום לטעות ד„ועל כל ערי ארץ מואב” הו"ע בפ"ע, ו„ועל בצרה” לא נכלל ב„כל ערי ארץ מואב”.

29) ובדפוס ב' דרש"י מוסיף „וגו'”. ובכמה כתי"י רש"י מביא בפירוש סיום הכתוב „וטבח גדול בארץ אדום”.

30) ובפרט שבכ"ר עה"פ מוסיף „וגו'” – אף שהלשון בכ"ר שם הוא [לא (כלשון רש"י) „ללקות עמהם”, כ"א] „אין לי עסק אלא עם בצרה”.

אשר לכאורה כל זה הוא היפך ענין
 „ורב יעבוד צעיר“³⁶?

בדרך הפשט אין זו קושיא, שהרי
 הדברים קל-וחומר: אם מטעם „שמא
 .. נתלכלכתי בחטא“³⁷ התיירא יעקב
 שמא לא תתקיים ההבטחה המפורשת
 של הקב"ה אליו – „ואתה אמרת היטב
 איטיב עמך“³⁸ – על אחת כמה וכמה
 שהתיירא שמא מטעם זה לא תקויים
 הנבואה „ורב יעבוד צעיר“ אשר נאמרה
 לאמו (ע"י שם³⁹).

אבל עדיין אין זה מחוור⁴⁰: מאחר
 שהנבואה והברכה „הוה גביר לאחריך“
 אינה קשורה לתנאי „והי' כאשר תריד
 גוי“ – כי גם „כשיעברו ישראל על
 התורה“ יתקיים רק „ופרכת עולו גוי“
 (כנ"ל בארוכה) – כיצד זה עשה יעקב
 פעולה שהיא הקצה ההפכי של נבואה
 וברכה זו, עד שקרא לעשו „אדוני“
 ולעצמו „עבדך“?

ואמנם מצינו במדרש⁴¹, שיעקב
 נענש על כך ששלח מלאכים
 לעשו וקרא לו „אדוני“ וכו'; אבל,
 כמו שנתבאר כמה פעמים⁴², מאחר
 שהאבות היו מרכבה לרצון העליון „כל

(36) וראה פרש"י לב, ה: הוה גביר לאחריך
 .. לא נתקיימה בי. וראה זח"א קמה, א. ראב"ע
 (ועוד) תולדות כז, מ.
 (37) פרש"י לב, יא.
 (38) שם, יג.

(39) פרש"י תולדות כה, כג.

(40) ולהעיר מהקדמת הרמב"ם לפיה"מ (ד"ה)
 והחלק השני): אבל שיאמר הקב"ה לנביא
 להבטיח לבני אדם בבשורה טובה במאמר מוחלט
 בלא תנאי ואחר כן לא יתקיים כו' זה בטל ואי
 אפשר להיות כו'.

(41) ב"ר פע"ה, א.ג. שם, יא. ועוד.

(42) ראה לקו"ש ח"ה ס"ע 63 ואילך.

ימיהם⁴³, מובן שאצלם לא הי' מקום
 לכל מציאות של רע ח"ו וממילא גם
 לא לחטא ח"ו, ומה שענינים מסוימים
 אצלם נראים כ„חטאים“, אין זה במובן
 הפשוט של חטא, ח"ו;

וכפי שניתן לראות בענין זה גופא:
 אע"פ שיעקב נענש על אופן ההנהגה
 הנ"ל בשייכות לעשו, כדברי חז"ל –
 אעפ"כ, ילפינן⁴⁴ מהנהגה זו גופא,
 ש„מחניפין לרשעים בעולם הזה מפני
 דרכי שלום“.

ז. מבואר בחסידות⁴⁵, אשר בשרשו
 עשו נעלה מיעקב (ולכן הי' הוא
 הבכור בלידה), ועי"ז שיעקב מברר את
 בחינת עשו מאיר ביעקב אור נעלה
 הבא משרשו של עשו (הנעלה משרשו
 של יעקב);

ובזה מבואר מה שיעקב שלח
 299 „מלאכים לפניו אל עשו גוי“ ואמר
 „כה תאמרן לאדוני גוי' כה אמר עבדך
 יעקב גוי“ (ועד"ז ה„דורות“ ששלח יעקב
 לעשו) – אשר כוונת יעקב בזה היתה
 (בעיקר) לשרשו של עשו, הנעלה מיעקב.
 אבל, מאחר שנאמר במדרש שבכך
 השפיל יעקב עצמו לפני עשו למטה
 (ועל כך נענש) – צריך לומר, שגם
 פירוש זה (שיעקב שלח את המלאכים
 והדורות כו' לעשו שלמטה) מובן (גם)
 ע"פ פנימיות הענינים⁴⁶.

(43) תניא פכ"ג (כח, ב).

(44) יל"ש פרשתנו רמז קלג. פד"א פל"ז*
 (הובא באוה"ת פרשתנו כרך ה' התעב, ב).

(45) תו"א ותו"ח פרשתנו.

(46) וכב' הפירושים בתו"ח שם (סעיף יא)
 בהשתחוואה של יעקב לעשו. א' ממטה למעלה

(* בהוצאה עם פי' הרד"ל נשמט).

ח. והביאור בזה:

בנצחון הרע ובירורו ישנם, בכללות, ב' אופנים:

אופן הא' הוא ע"י „גילוי אור“: „מברר“ ממשיך אל המתברר אור גדול ונעלה של קדושה, ועי"ז שהאור מאיר בתוקף, נדחים הרע והחושך ומתבררים ומתעלים כל ניצוצות הקדושה אשר בו;

אופן הב' – „בדרך התלבשות“: „מברר“ יורד מטה „למקום המתברר“, ויתירה מזו, הוא אף מתלבש „בלבושי המתברר“, וע"י ההתעסקות עמו מהפך את הרע לטוב.

ולכל אחד מב' האופנים מעלה על פני זולתו:

בנוגע למברר – ישנו יתרון באופן הא' בכך, שהבירור אינו כרוך בירידה של המברר, מאחר שהבירור הוא באופן כזה, שהמברר עומד בהבדלה מהמתברר; משא"כ באופן הב', הרי

לשרש עשו, וב' מלמעלה למטה שהשפיל א"ע למטה מטה למקום המתברר בחי' עשו למטה לברר ולהעלות כל הטוב בו, ע"ש באורך.

ויש לומר, שעד"ז הוא בנוגע להמבואר בתו"א ותו"ח שם, דשילוח המלאכים ה' לשרש עשו – שאי"ז רק (כפי הנראה משטחיות הלשון שם) מפני שהי' סבור שעשו נתברר כבר, ולפי"ז לאחרי שאמרו המלאכים שעדיין לא נתברר (כמבואר בתו"א ותו"ח שם) שוב אין מקום להעלאת מ"ן לתהו כו' – כי מכיון שהאבות הן הן המרכבה הרי אין שייך טעות אצלם וכל פעולותיהם הן אמיתיות כו' – אלא שהוא עבודה וענין בפ"ע.

וראה תו"ח שם (סעיף ח'), שב,הולך לקראתך" יש ב' הענינים (ופירושים): א) שעשו בתקפו וחזקו (מתאים לפירוש הפשוט), ב) שנתעורר שרש עשו העליון כו'.

„המתאבק עם כו"ל⁴⁷ – המברר נדרש לירידה ביחס לדרגתו הקודמת, והדבר אף עלול לפעול בו חסרון.

אבל בנוגע למתברר, הדבר הוא להיפך: באופן הא', מאחר שהבירור בא רק ע"י „גילוי אור“ ואינו נפעל בפנימיות המתברר מצד עצמו – הרי הבירור הוא בדרך דחי' וביטול; משא"כ באופן הב', שה„מברר“ מתעסק, בדרך התלבשות, במתברר במצבו ובחינתו, הרי הוא פועל על המתברר גופא, שהוא במציאותו יחדל להיות מנגד והעלם והסתר לקדושה.

ט. תכלית הכוונה בעבודת התורה והמצוות הרי היא – „התורה ניתנה לעשות שלום בעולם“⁴⁸. ותוכנו של שלום אמתי הוא, שהמנגד מתהפך ועושה שלום עמו. ועד"ז הוא בנוגע ל„שלום בעולם“: העולם הוא העלם על אלקות, ויש לעשות „שלום בעולם“ – שהעולם יתהפך לקדושה.

ולכן, כשם שהתורה „נסעה וירדה“⁴⁹ למטה, ונתלכשה⁵⁰ בענינים של „אילנא דטוב ורע“, כדי שע"י ההתלבשות יהי' ניתן לברר את הטוב מהרע⁵¹;

ועד שישנה אף ירידה באופן של „וכל מלבושי אגאלתי“⁵²: כדי לפעול

(47) תניא פכ"ח.

(48) לשון הרמב"ם סוף הל' תנוכה.

(49) תניא פ"ד.

(50) וראה יומא עב, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג. וראה ד"ה ציון במשפט תפדה תשל"ה (סה"מ – מלוקט (קה"ת, תשמ"ז) ע' קנה) הערה 47.

(51) ראה בארוכה – אגה"ק סי' כו.

(52) ישע"י סג, ג. וראה בכ"ז סד"ה ולאחותו הבתולה – אוה"ת אמור, סה"מ תרכ"ז ותרכ"ט.

את פנימיות הענין של „אגאלתי” – לשון גאולה – בירור הקליפה (כמו שנאמר⁵³ „מי זה בא מאדום גו' מבצרה גו'”) נדרש הענין ד„אגאלתי” לשון לכלוך, כביכול – ירידת השכינה אל מקום הקליפות;

וכן הוא בצדיקים (שדומין לבוראין⁵⁴), שיורדים (לפעמים) ממדרי"גתם ומתלבשים בלבושי המתברר (עד להתלבשות באופן הדורש תיקון כו' אח"כ על הירידה) – כדי למלא את הכוונה העליונה „לעשות שלום בעולם”⁵⁵.

יוד. וזהו גם הטעם שהשפיל יעקב עצמו לפני עשו (לא רק לגבי שרש עשו, אלא כפי שהוא) למטה – אע"פ שבאמת צריך להתקיים „ורב יעבוד צעיר”:

שלימות הבירור דעשו היא, כאשר עשו מצד עצמו „מודה” שצריך להיות „ורב יעבוד צעיר”; וכדי לפעול זאת הי' צריך להתקיים (לא רק הבירור בדרך „גילוי אור”, אלא גם) התלבשות המברר בלבושי המתברר, שיש בה ירידה של המברר, עד שאף נפעל בו חסרון –

ודבר זה בא לידי ביטוי (בענינו) בזה שיעקב השפיל עצמו לפני עשו⁵⁶ – דוקא עייז פעל שיאמר עשו „יהי לך אשר לך, כֵּן הוּדָה לוֹ עַל הַבְּרֻכּוֹת”⁵⁷, ובכללן הברכה „הוה גביר לאחיק”⁵⁸,

בעולם נעשה ע"י הבירורים זמן הגלות דוקא (וראה בקיצור שם).

ובזה יובן ג"כ מה שמביא שם ממדרש „אומרים להם אומות העולם לישראל עד מתי אתם נהרגים ומתים על אלקיכם כו' בואו אלינו כו' מושיבין להן ישראל לאו"ה מה תחזו בשולמית כו' כלום יש בכם כח לתת לנו מאותה המעלה שבסיני כו'”

– דלכאורה: מכיון שהמדובר בבני"ש כמו"ש בתכלית העילוי ש„נהרגים ומתים על אלקיכם” [וכמו שמשיך בהאמר שם, שבני"ש נק' שולמית „לפי שהם משלימים נפשם על קדושת שמו ית”] – למה צריכים הם בכלל להשיב לאו"ה כו' ? – כי המסנ"פ דזמן הגלות צ"ל באופן כזה שמברר הגלות עצמו, ולכן צריכים להשיב לאו"ה כו', שעייז גם האו"ה „מסכימים” למסנ"פ דבני"ש.

(56) ראה תו"ח שם סעיף יא.

(57) לג, ט וברשי"י.

(58) ראה זהר ריש פרשתנו (קסו, ב): יעקב דמאיך רוחי לגבי דעשו בגין דלבתר ליהוי עבד לו וישלוט עלוי ויתקיים ב' יעבדוך עמים .. לאומים וגו'.

(53) שם, א.

(54) במדבר"ר פ"י, ה. ועוד.

(55) ועד"ז הירידה בגלות הוא כדי להפוך חושך הגלות עצמו. וי"ל שזהו החידוש והעילוי ב„ורב שלום (בוניך)” על „לעשות שלום (סתם) בעולם”: „שלום” סתם הוא הבירור דעולם – (רק) לשון העלם, „ורב שלום” הוא הבירור דגלות (שהוא גם מנגד לקדושה)*.

ועפ"ז יש לבאר המשך הענינים בד"ה וכל בניך, רפ"ט** (בדרושי חתונה. בסה"מ קונט' ח"א), שלאחרי שמביא שם (פ"א) ד"ח מרבים שלום בעולם, מביא (פ"ב) מש"נ „שובי שובי השולמית וגו'”, ומבאר „דפסוק זה קאי על זמן הגלות”, ובני"ש נק' שולמית – „אומה שעשתה שלום ביני ובין עולמי” – כי הענין דמורבים שלום

* וי"ל שעד"ז הוא ההפרש בין הבירור דלבן ובירור דעשו (שהוא בחי' גבורות קשות יותר מלבן – ראה תו"ח שם פ"ה. אוה"ת פרשתנו רלא, א). וראה לקו"ת ראה (ל, א) בפ"י „ורב שלום” – ורב הוא עשו .. שמבחי' ריבוי ופירוד דעשו יוכלל .. בחי' היחוד האלקי.

** לפני חמשים שנה*. ולהעיר שיובל נקרא עולם קדושין טו, טע"א. סדא"ר פ"ז. פרשי"י משפטים כא, ו. וראה זח"ב קמ, ב.

* השיחה נדפסה בפעם הא' בשנת תשל"ט. המו"ל.

עד לבירור עשו בגילוי שיהי' בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה
 לעתיד לבוא – „אשר אבוא אל אדוני לה' המלוכה"60.
 שעירה"59 – כאשר „ועלו מושיעים

(משיחת ש"פ וישלח תשל"ז,
 ד"ה וישלח יעקב תשל"א)

(60) עובדי' בסופו.

(59) שם, יד וברש"י.

